

Samferdselsdepartementet - SD

Postboks 8010 Dep
0030 OSLO

Vår referanse: 22/01623-2
Arkivkode: N00
Saksbehandler: Anne Johanne Enger
Deres referanse: 22/967
Dato: 30.06.2022

Gjennomgang av organisering veisektoren: innspill fra KS

KS ber Samferdselsdepartementet om å instruere Statens vegvesen til å videreføre sitt salg av laboratorie- og grunnboringstjenester til fylkeskommunene. KS oppfordrer departementet til å be om at fylkeskommunene og Statens vegvesen etablerer en varig samarbeidsløsning innenfor lovverket som bidrar til å ivareta og utvikle kompetanse og kapasitet for alle veieierne. Av hensyn til samfunnsøkonomisk bruk av det offentliges ressurser bør det bestrebes på å finne muligheter for samarbeid mellom statlige og fylkeskommunale veieiere.

1. Bakgrunn

Vi viser til innspillmøtet 23. juni 2022 om organisering av veisektoren hvor fylkeskommunene, KS og en rekke andre samferdselsaktører deltok. I møtet ble det fra flere av fylkeskommunene vist til et innspill fra KS. Våre synspunkter var da ikke sendt i form av skriftlige innspill. De følger her i form av momenter og spørsmål KS ber om legges til grunn i det videre arbeidet. Dette er også forankret i de ulike fylkeskommunale innspillene som ble fremført muntlig av flere i møtet.

2. Fylkeskommunene trenger forutsigbarhet og langsiktighet

I de senere årene har fylkeskommunene som veieiere mottatt varierende politiske signaler og forventninger. Signalene har variert fra full avvikling til signaler og vedtak om å styrke fylkeskommunene. Graden av involvering av fylkeskommunene i nasjonale samferdselspolitiske prosesser har også variert.

Stortingets vedtok våren 2017 å utvikle felles/sams veiadministrasjon mellom Statens veivesen (SVV) og fylkeskommunene. Begrunnelsen Stortinget la til grunn var å gi fylkeskommunene styringsrett over egen veiadministrasjon og følge det finansielle ansvarsprinsippet som gjelder for oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene. Å gi fylkeskommunene flere oppgaver skulle også bidra til å forsterke rollen som samfunnsutvikler. Stortinget var samtidig oppmerksom på at felles veiadministrasjon hadde stordriftsfordeler som følge av en felles bruk av fagressurser til veiforvaltning. En uro for blant annet konsekvensene av oppsplitting av små og sårbare fagmiljø til flere parallelle organisasjoner var en del av Stortingets vurdering.

I 2019 ble det i forbindelse med arbeidet med Nasjonal transportplan 2022-2033 rigget en prosess med tydelige forventninger og involvering av fylkeskommunene. Tilbakemeldingen fra samtlige fylkeskommuner var da at behovet for langsiktighet og forutsigbarhet for å kunne forvalte eget veinett var viktigere enn kortsiktige og uforutsigbare investeringsmidler som over tid ikke kunne følges opp av midler til vedlikehold på en forsvarlig måte.

Fylkeskommunene legger til grunn at regjeringens gjennomgang av organisering av veisektoren ikke handler om å rokke ved dagens fylkeskommunenes veiadministrasjon. Det etterlyses samtidig ro til å la en ny organisering få virke. Som veieier er det krevende å tenke langsiktig under så skiftende nasjonale signaler. Skal fylkeskommunen lykkes som veieiere ønskes langsiktighet og forutsigbarhet, ikke stadige skiftende politiske føringer.

3. Opphør av samarbeid om salg av tjenester

SVV og fylkeskommunene ble i løpet av 2019 enige om å utarbeide såkalte overbygningsavtale for å sikre at oppgaveoverføringen fikk en god struktur, tydelighet for hvilke ytelser partene skulle tilby hverandre i en overgangsperiode, og ytre rammer for fremtidig samarbeid om felles anliggender. Et viktig premiss i avtalen er samarbeid, raushet og vilje til å hjelpe hverandre etter beste evne.

På oppdrag fra Samferdselsdepartementet utredet SVV konsekvensene av Stortingets vedtak om å avvikle sams veiadministrasjon. I rapporten «Fra sams og samling» går det også klart frem områder som ikke bør splittes som følge av et felles samarbeidsbehov. Her nevnes eksplisitt salg av tjenester knyttet til laboratorie- og grunnborings tjenester.

Med dette som bakteppe var det både overraskende og skuffende da SVV i brev form orienterte fylkeskommunene om at nettopp salg av tjenester knyttet til laboratorie- og grunnborings tjenester vil opphøre med virkning fra 01.01. 2023. Som begrunnelse ble det vist til inngått overbygningsavtale og begrensede muligheter for salg av tjenester og lov om offentlige anskaffelser. Brevet kom uten forvarsel og uten dialog mellom avtalepartene.

Samtlige fylkeskommuner har gitt uttrykk for at de er svært godt fornøyde med samarbeidet og tjenestene på dette viktige fagfeltet i SVV. De er samtidig bekymret for begrensede muligheter for å etablere alternative løsninger allerede i løpet av 2022. Tilbakemeldingen til SVV har i brev fra fylkeskommunene vært et tydelig ønske om å unngå en slik kontant avvikling og at en videre dialog må skje i form av et samarbeid.

Fylkeskommunene frykter at opphør av salg av tjenester fra SVV vil føre til økt ressursbehov totalt sett både for staten og fylkeskommunene. På noen kompetanseområder opplever fylkeskommunene sårbarhet og kvalitets- og kapasitetsutfordringer. For fagene geologi, geoteknikk, grunnboring og tilhørende laboratorietjenester er tilgangen til konsulent tjenester varierende i de ulike deler av landet. Innenfor veiteknologi og tilhørende fagområder er det videre vanskelig å rekruttere. Tilgangen til slik kompetanse i konsulentmarkedet er også begrenset og med varierende kvalitet.

Norsk veisektor har vært gjennom flere endringer i rolle -og ansvarsfordelingen de senere årene. Flere fylkeskommuner formidlet i møtet den 23.06 at dagens organisering av SVV oppleves uklar. Dette har også vært tatt opp i flere møter mellom fylkeskommunene og SVV. Det er uheldig at omverden stiller spørsmål ved SVVs uhildede rolle som direktorat når den samme virksomheten også har ansvar for nasjonale oppgaver og er veieier. Det er naturlig å løfte inn dette på nytt når regjeringen ønsker å utrede fremtidig organisering.

4. Sammen om å løse utfordringer på veinettet

Veieiere og offentlige byggherrer står alle overfor stadig økende utfordringer knyttet til klimaendringer og klimatilpasning. Felles for SVV og fylkeskommunene er også en klar ambisjon om å redusere etterslepet på riks- og fylkesveinettet og utjevne standardsprangene mellom statlige og fylkeskommunale veier. Dette medfører at det vil være behov for større kapasitet i tjenestetilbudet for eksempel innenfor laboratorie- og grunnborings tjenester og geoteknikk på nasjonalt nivå.

Med dette bakteppet bør staten og fylkeskommunene som aktive forvaltere av riks- og fylkesveier i Norge da forsterke samarbeidet på dette viktige tjenesteområdet fremfor å svekke dette. Samfunnsøkonomisk effektiv produksjon oppnår vi når vi bruker så lite ressurser som mulig for å produsere en gitt mengde, og produksjonen er sammensatt slik at den avspeiler forbrukernes ønsker. En oppsplitting av spesialiserte fagfunksjoner som jobber med vei er derfor uønsket og uklokt.

Spørsmål en utredning bør besvare

- Hvordan ivareta Stortingets mål om fylkeskommunenes styringsrett over egen veiadministrasjon?
- Hvordan kan rollene som veidirektorat og veieier skiller tydeligere enn i dag?
- Hvilke grep kan gjøres for at offentlige veieiere utvikler og styrker samarbeidet for å løse utfordringer på veinettet, innenfor styringsretten til den enkelte veieier?
- Hvilke grep kan gjøres for å gå opp en klarere grense mellom SVV som veieier og SVV som veidirektorat?
- Innen hvilke fagområder bør veieierne samarbeide for å bedre kompetansen og holde kostandnivået nede?
- Hvilke grep kan gjøres innenfor dagens regelverk for et tettere samarbeid? Og kan det gjøres endringer i regelverket, der dette er til hinder for samarbeid?

Med vennlig hilsen

Helge Eide
Områdedirektør

Torild Fagerbekk
avdelingsdirektør

Kopi: